

DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2025.01.383>

JEL classification: F43, P13, Q12, Q13

UDC: 657.375.7(330.34)

Юлія МАНАЧИНСЬКА

кандидат економічних наук, доцент,

доцент,

кафедри фінансів, обліку і оподаткування,

Чернівецький торговельно-економічний інститут Державного торговельно-економічного університету,

Україна

E-mail: yu_manachynska@ukr.net

ORCID iD: 0000-0001-9155-3417

Web of Science ResearcherID: S-7080-2017

КОНСОЛІДАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ГРУПИ: ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ У КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

АНОТАЦІЯ

Вступ. Створення спільних сільськогосподарських суб'єктів відіграє стратегічно важливе значення за умов воєнного стану в Україні та потребує об'єктивного узагальнення облікової інформації про результати їх господарювання у системі консолідованої фінансової звітності для підвищення рівня інвестиційної привабливості на міжнародній арені аграріїв. Збільшення виручки українського агросектору шляхом нарощення експорту агропродукції із високою доданою вартістю формує фундамент для забезпечення продовольчої безпеки держави.

Однак малий- та середній агробізнес розміщений у сільських місцевостях, займаючи найсуттєвішу часту серед аграрних підприємств України, стикається з низкою викликів й загроз, потребує інклюзивного відновлення сільськогосподарських угідь через замінування та забруднення, а також постійної підтримки на державному та міжнародному рівнях у контексті забезпечення його сталого інноваційного розвитку.

Мета статті полягає в детальному та всебічному розкритті практичних аспектів процедури консолідації фінансової звітності на прикладі групи українських аграрних підприємств з акцентом на сталий розвиток та відновлення економіки України після війни. Здійснено оцінку стану українського ринку M&A, в тому числі аграрного. Розкрито роль створення спільних аграрних підприємств у контексті поглиблення міжнародної співпраці та забезпечення доступу малих та середніх агросуб'єктів до міжнародних агроринків за рахунок збільшення частки сільськогосподарської продукції з високою доданою вартістю. Окремо надається об'єктивна оцінка забезпечення стійкого сталого розвитку сільських територій із врахуванням Євроінтеграційного курсу України.

Методи дослідження охоплюють способи використання загальнонаукових теоретичних методів пізнання: графічний – для аналітичної оцінки українського ринку M&A за офіційними даними Forbes Ukraine; аналогії, абстрагування та формалізації – для розкриття шляхів стійкого сталого розвитку українських аграріїв задля забезпечення повоєнного відновлення економіки України; табличний – для представлення процедури консолідації на прикладі складання: Консолідованого балансу (Консолідованого звіту про фінансовий стан), Форма №1-к та Консолідованого звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід), Форма №2-к групи українських аграрних підприємств; логічного узагальнення – під час формулювання висновків за результатами проведеного дослідження.

Результати дослідження практичних аспектів консолідації фінансової звітності групи аграрних підприємств мають важливе значення для підвищення інвестиційної привабливості вітчизняного

© Юлія Маначинська, 2025

Отримано: 20.01.2025 р.

Рекомендовано до друку: 19.02.2025 р.

Опубліковано: 26.03.2025 р.

Ця стаття розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0, яка дозволяє необмежене повторне використання, розповсюдження та відтворення на будь-якому носії, за умови правильного цитування оригінальної роботи.

Як цитувати: Маначинська Ю. Консолідація фінансової звітності групи: практичні аспекти у контексті сталого розвитку аграрних підприємств. *Економічний аналіз*. 2025. Том 35. № 1. С. 383-397. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2025.01.383>

агросектору, забезпечення сталого та інклюзивного розвитку сільських територій України у контексті створення спільних одиниць та відбудови повоєнної економіки держави. Основні результати включають: покращення ефективності функціонування малого та середнього агробізнесу за рахунок об'єднання зусиль шляхом спільного підприємництва; розширення спектру агропродукції з високою доданою вартістю; підвищення об'єктивності узагальнення інформації із системи обліку у формах консолідованої фінансової звітності групи; забезпечення стійкого сталого розвитку аграрних підприємств у контексті інтеграції України до ЄС.

Ключові слова: фінансова звітність; консолідація; аграрне підприємство; об'єднання підприємств; група; сталий розвиток; євроінтеграція.

Вступ

Сталий розвиток аграрних підприємств, за умов воєнного стану в Україні, стає першочерговим пріоритетом у контексті забезпечення продовольчої безпеки країни, а також інклюзивного відновлення сільських територій й нарощення експорту сільськогосподарської продукції з високим приростом доданої вартості суб'єктами мікро-, малого та середнього агробізнесу, чому може сприяти створення спільних аграрних підприємств [1, с. 68]. Зокрема, кількість укладених за 2024 рік угод щодо об'єднання бізнесу на ринку M&A (англ. Mergers and Acquisitions – злиття та поглинання) в межах від 5 до 500 млн. дол. США перевищила рівень 2023 року. Щодо українського ринку M&A, то за 2024 рік їх кількість склала 47, що на 4,08% менше за однойменний показник попереднього 2023 року, а загальна вартість угод сягнула 972 млн. дол. США. Зокрема у агросекторі, у ТОП-10 угод M&A за 2024 рік потрапило придбання частки Саудівською аграрною інвестиційною компанією Salic Ltd в Агрохолдингу МХП за 54 млн. дол. США [2]. Salic належить Фонду державних інвестицій Саудівської Аравії, а таке придбання сприяє реалізації Стратегії зарубіжної акціонерної компанії та розвитку ланцюга доданої вартості сільськогосподарської продукції. Тому, особливої актуальності набувають питання надання користувачам точної та достовірної інформації про результати господарської діяльності аграрних підприємств групи крізь призму консолідованої фінансової звітності. Відповідно, необхідним є розгляд практичних аспектів формування консолідованої фінансової звітності групи аграрних підприємств задля визначення відповідності таких звітних даних всезростаючим вигодам системи керування об'єднаннями аграрних суб'єктів в умовах воєнного стану у контексті забезпечення їх сталого зростання.

Мета та завдання статті

Метою даного дослідження є розкриття практичних аспектів консолідації фінансової звітності групи аграрних підприємств у контексті їх сталого розвитку та відновлення повоєнної економіки України. Для досягнення визначеної мети було поставлено низку завдань:

- оцінити стан українського ринку M&A (з розмежуванням за кількістю укладених угод та абсолютним виміром їх транзакційної вартості в динаміці за 2017 – 2024 роки) з акцентом на аграрний сектор;
- розкрити роль створення спільних аграрних підприємств, їх залучення до міжнародної співпраці, а також забезпечення виходу мікро-, малих та середніх сільськогосподарських суб'єктів на міжнародну арену аграріїв шляхом здійснення акценту на переробку агропродукції і збільшення доданої вартості;
- надати критичну оцінку сталого розвитку сільських територій України у контексті відновлення повоєнної економіки та євроінтеграційних тенденцій;
- вивчити практичні аспекти консолідації фінансової звітності групи аграрних підприємств, на прикладі складання: Консолідованого балансу (Консолідованого звіту про фінансовий стан), Форма №1-к та Консолідованого звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід), Форма №2-к.
- визначити напрями стійкого сталого розвитку аграрних підприємств в умовах воєнного стану та у контексті відновлення повоєнної економіки України.

Виклад основного матеріалу

Популяризація ідеї сталого розвитку мікро-, малих та середніх фермерських господарств виступає стратегічним пріоритетом для відновлення національної економіки. Першочергове значення, відіграє врахування

кліматичної складової, зокрема дотримання принципів ощадливого сільськогосподарського вирощування й відповідальності за вплив на навколишнє середовище. За офіційними даними Державної служби статистики України [3] частка мікро- та малих аграрних підприємств є доволі суттєвою та упродовж останніх 10 років перевищує 95%, у т. ч. питома вага мікро- сягає 90% (фермерські господарства (ФГ) сімейного типу), при цьому доля середніх знаходиться в діапазоні від 2,9 – 5,3%, тому добробут зазначених агросуб'єктів стане фундаментом створення екологічно-орієнтованих та соціально-відповідальних територіальних громад, що сприятиме сталому розвитку агробізнесу на сільських територіях України.

У свою чергу, за оцінками Центру екологічних ініціатив «Екодія» [4] саме малі та середні фермерські господарства доволі відповідальні у контексті ощадливого сільськогосподарського вирощування без негативного впливу на навколишнє природне середовище. Тому, на думку експертів галузі, саме їх добробут виступає основою для збалансованого та ефективного функціонування сільського господарства України в цілому. Все це в комплексі сприятиме формуванню свідомості територіальних громад (ТГ) в еколого-соціальному напрямі та забезпечить стійкий сталий розвиток сільських територій країни.

Вагомий внесок у дослідження практичних аспектів консолідації фінансової звітності групи компаній зробили такі відомі вітчизняні вчені, як: Л. І. Бойко, К. В. Безверхий, С. Ф. Голов, Я. В. Голубка, О. М. Єрмян, Л. В. Івченко, В. М. Костюченко, В. Г. Мазур, В. П. Пантелеєв, У. В. Пелех, О. Л. Примаченко, І. В. Семчук, С. М. Семенова, З. І. Тенюк, О. Є. Федорченко, О. А. Хаблюк, Н. В. Хоча, Л. В. Чижевська, С. Р. Яцишин та інші. Дослідження вищезгаданих вчених охоплюють різноманітні аспекти, такі як: сутність, форми консолідованої фінансової звітності групи, основні принципи здійснення процедури консолідації, аналіз методів та організаційних основ складання консолідованої звітності, а також відображення гудвілу при придбанні: методи розрахунку та узагальнення у звітних формах. Зокрема, Л. В. Івченко [5] – досліджував теоретичні та практичні аспекти складання консолідованої фінансової звітності, приділяючи суттєву увагу проблемам її формування із врахуванням вимог чинного

нормативно-правового простору на ділянці дослідження. Вчений розглядає етимологію терміну «консолідована фінансова звітність» та розкриває рекомендації щодо заповнення консолідованої фінансової звітності згідно НП(С)БО та МСФЗ (англ. IFRS (International Financial Reporting Standards) – Міжнародні стандарти фінансової звітності). В свою чергу, І. В. Семчук та В. Г. Мазур [6] приділили увагу, у своїх дослідженнях, напрямам удосконалення процесу складання консолідованої фінансової звітності саме на щаблі подальшої консолідації звітності інформації. Науковці пропонують для запровадження *алгоритмічну модель процесу консолідації* фінансової звітності групи, що окремо розмежовує кроки первинної та наступної консолідації, враховуючи процедуру елімінування внутрішньогосподарських операцій об'єднання підприємств. Такий підхід є доволі прийнятний й ефективний для створених спільних аграрних підприємств у контексті забезпечення контролю та їх стійкого *сталого* економічного відновлення у сільських місцевостях України. До того ж, вищезгадані вчені особливу увагу відводять принципам оцінки статей консолідованої фінансової звітності, як важливої критеріальної характеристики щодо об'єктивного узагальнення облікової інформації підприємств групи з точки зору інвесторів та інших постачальників капіталу. О. Л. Примаченко [7] приділяє увагу саме звітності зі сталого розвитку у забезпеченні корпоративної соціальної відповідальності бізнес структур, обґрунтовуючи, що така звітна інформація забезпечує зростання прозорості та підзвітності підприємств перед різним колом зацікавлених осіб. Зазначений підхід, на думку вченого, слід екстраполювати у корпоративні бізнес-стратегії та вітчизняне законодавство у контексті забезпечення *сталого відновлення* економіки України. Цілком підтримуємо такий підхід науковців, та вважаємо, що саме селянські фермерські господарства (ФГ) об'єднані у міцніші підприємницькі структури зобов'язані дотримуватися Цілей сталого розвитку України до 2030 року [8]. Роботи У. В. Пелех, З. І. Тенюк та Н. В. Хочи [9], присвячені питанням аналізу методів (повної, пропорційної консолідації, пайової участі) та організаційних основ складання консолідованої фінансової звітності групи. Окрему увагу вчені відводять відсутності чіткого інструментарію щодо практики

використання вимог IFRS при складанні консолідованої фінансової звітності, зокрема серед ключових проблем на їх думку: «мультивалютність» звітності та складність методики розрахунку нереалізованого прибутку й часток участі в капіталі. Слід зазначити, що в контексті збільшення експорту сільськогосподарської продукції з високим приростом доданої вартості означені науковцями проблеми є вкрай важливими для врегулювання. Водночас, С. М. Семенова [10], вагому увагу у своїх дослідженнях відводить оцінці гудвілу в консолідованій фінансовій звітності та пропонує комплементарні методи його оцінювання для підприємств корпоративного типу із врахуванням всезростаючих інтересів зацікавлених сторін (зокрема менеджерів (топ-менеджерів) вищих ланок управління бізнес-структурами та інвесторів). Зазначені пропозиції, згідно підходу науковиці, сприятимуть об'єктивному розкриттю доданої нерозкритої вартості підприємства при залученні інвестицій, що вкрай актуально для вітчизняних аграрних підприємств в контексті їх відновлення після війни та нарощування обсягів

експорту переробки сільськогосподарської продукції. Проте детально та всебічно практичні аспекти консолідації фінансової звітності на прикладі групи українських аграрних підприємств у контексті сталого розвитку спільного сільськогосподарського підприємництва та відновлення повоєнної економіки України у контексті інтеграції до ЄС, потребує подальшої ґрунтованої оцінки, що і викликало необхідність у проведенні подальших досліджень у даному напрямі.

Динаміка угод по об'єднанню бізнесу на ринку M&A України упродовж 2017-2024 років проілюстрована на рис. 1.

Як помітно, з рис. 1, кількість укладених угод M&A за 2017-2024 роки зазнала суттєвих коливань, зокрема протягом 2017-2019 рр. проглядалася зростаюча тенденція, коли їх кількість досягла свого порогового максимуму за досліджуваній період, у 2020 році помітним стало їх суттєве скорочення на 12 угод або на 14,81% проти 2019 року. Але у 2021 році прослідковується зворотна тенденція, коли обсяг угод на українському ринку M&A зростає на 6 одиниць або на 8,70% проти 2020 року.

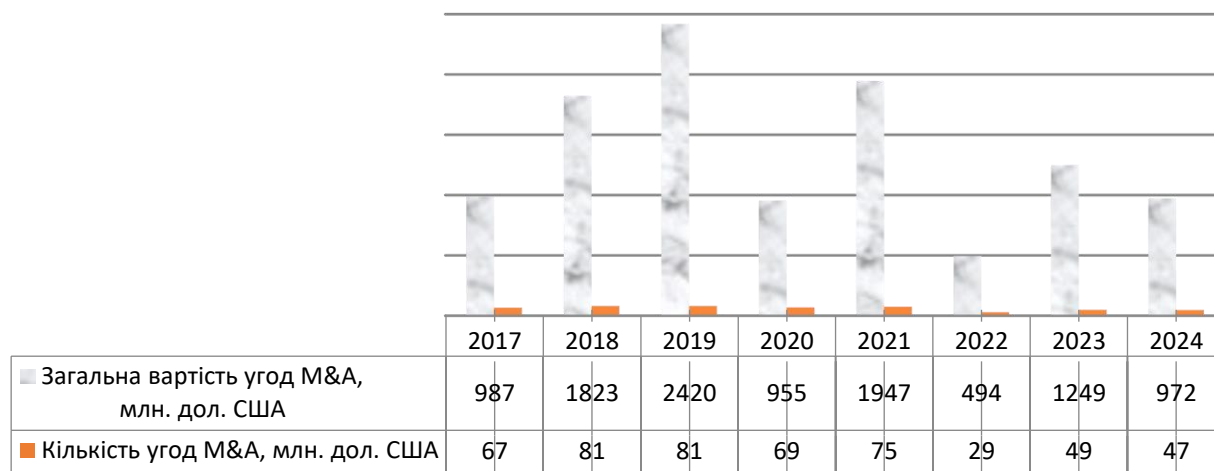

Рис. 1. Тенденція зміни кількості та загальної вартості угод на ринку M&A України за 2017-2024 роки

Джерело: Forbes Ukraine [2].

Проте повномасштабне вторгнення у 2022 році та введення воєнного стану на території України обумовили падіння ринку, відповідно кількість угод скоротилася до 29, із загальною вартістю угод на рівні 494 млн дол. США. Проте незважаючи на активні бойові дії, за 2023 рік бачимо приріст на рівні 20 контрактів, із суттєвим збільшенням вартості до 1249 млн дол. США, проте в звітному 2024 році помітним є незначне скорочення на 2 контракти зі зменшенням

вартості в абсолютному вимірі на 277 млн дол. США або на 22,18 % від рівня 2023 року.

Щодо тенденцій 2024 року на агроринку M&A, то тут серед вагомих угод слід відмітити купівлю частки в ПрАТ МХП («Миронівський хлібопродукт» – української компанії у сфері харчових та агротехнологій з дочірніми фірмами у Великій Британії, Нідерландах та інших країнах, яка за версією Forbes Ukraine у 2024 році увійшла в ТОП-10 найкращих роботодавців України із

загальним штатом працівників більше 32 000 осіб, як в Україні, так й за її межами) закордонною компанією Salic.Ltd (Саудівська Аравія) [2]. Розширення масштабів діяльності такої компанії важливе для забезпечення належного рівня зайнятості населення країни в умовах воєнного стану та задля нівелювання «кадрового голоду» в силу масової міграції.

В контексті повоєнного відновлення економіки України та з поглибленням євроінтеграційних процесів значення об'єднання підприємств все більше зростає. Це у кінцевому вимірі розширює коло заінтересованих сторін, тобто внутрішніх та зовнішніх користувачів фінансової звітності. При цьому зростає значимість об'єктивності, достовірності та якості узагальнених в ній облікових даних спільними аграрними підприємствами крізь призму консолідованої фінансової звітності. Саме така звітна інформація відіграє вкрай важливу роль у підвищенні інвестиційної привабливості України в умовах воєнного стану.

У відповідності до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [11] та НП(С)БО 2 «Консолідована фінансова звітність» [12] до складу консолідованої фінансової звітності входять: Консолідований баланс (Звіт про фінансовий стан), форма №1-к; Консолідований звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід), форма №2-к; Консолідований звіт про рух грошових коштів, форма №3-к; Консолідований звіт про власний капітал, форма №4-к та примітки до консолідованої фінансової звітності. Окрім того аспекти фіксації в системі обліку та звітності об'єднання бізнесу (в т. ч. гудвілу) в Україні регулює НП(С)БО 19 «Об'єднання підприємств» [14]. Зокрема стаття 3, Розділу 1 «Загальні положення», НП(С)БО 1 трактує консолідовану фінансову звітність, фінансову звітність суб'єкта господарювання, який проводить контроль, та суб'єктів, що ним контролюються, як єдиної економічної одиниці [11].

Сам процес консолідації (від лат. consolidatio – об'єднання, зміцнення, інтеграція, згуртування) фінансової звітності полягає в об'єднанні та синхронізації фінансових звітів групи материнською компанією, та відображення результатів групи як єдиної господарської одиниці. Консолідована фінансова звітність формує загальну картину функціонування об'єднання підприємств для його власників та

реальних і потенційних інвесторів, з оцінкою рівня прибутковості інвестицій та фактичного фінансового становища групи. Готується консолідована фінансова звітність у відповідності до вимог МСФЗ [15].

У свою чергу МСФЗ 10 «Консолідована фінансова звітність» [13] трактує «консолідовану фінансову звітність» як фінансову звітність групи, в якій активи, зобов'язання, власний капітал, дохід, витрати та грошові кошти материнського та дочірнього підприємства представляються у формі єдиного господарюючого суб'єкта, тобто окремої економічної одиниці.

МСФЗ визначено наступні методи консолідації: метод участі в капіталі (МСФЗ 28 «Інвестиції в асоційовані та спільні підприємства»), метод пропорційної консолідації (МСФЗ 31 «Частки у спільних підприємствах»), метод повної консолідації, метод обліку за собівартістю (МСФЗ 3 «Об'єднання бізнесу», МСФЗ 10 «Консолідована фінансова звітність») та метод обліку за справедливою вартістю (МСФЗ 10 «Консолідована фінансова звітність», МСФЗ 9 «Фінансові інструменти») [15].

У 2024 році на аграрному ринку М&A України, інвестори здійснювали операції, як по горизонтальному злиттю сільськогосподарських підприємств, так й застосовували вертикальну інтеграцію, із використанням стратегії диверсифікації діяльності агробізнесу. За даними Forbes Ukraine [] яскравим прикладом такого об'єднання бізнесу слугує купівля ПрАТ МХП активів ТзОВ «М'ясний хутір», ТзОВ «Овочева скарбниця» та KTL Ukraine – логістичної компанії № 1 у сфері вантажоперевезень [2].

Тому варто приділити увагу практичним аспектам надання користувачам точної та достовірної інформації про результати процесів діяльності групи аграрних підприємств на основі консолідованої фінансової звітності.

Як відмічає К. В. Бехверхий та В. П. Пантелеєв [16], перша форма консолідованої фінансової звітності – Консолідований баланс має низку відмінностей від індивідуального або окремого балансу. По-перше, сферою консолідації виступає сукупність юридично незалежних, проте економічно пов'язаних компаній. По-друге, у процесі складання консолідованого балансу особливу увагу приділяють оцінці рівня контролю та впливу на інвестиційні об'єкти. По-третє, у процедурі консолідації застосовуються

спеціалізовані методи, зокрема елімінування (від лат. *eliminare* – виключення), що передбачає виключення внутрішньогрупових операцій. Крім того, у консолідованому балансі додаються окремі статті, наприклад, неконтрольована частка участі [16, с. 68].

Розглянемо приклад консолідації балансу групи аграрних підприємств: ФГ «Украгро», ТОВ

«АПК Буковина», ДП «Агрофірма Гвіздівці», ФГ «Еліта», ТОВ «АГРОПОСТУП ПЛЮС» та ТОВ «АГРОПОСТУП». Зокрема фрагмент Балансів (Звітів про фінансовий стан) групи вітчизняних аграрних підприємств, а також консолідовані дані станом на 31.12.2023 року нами узагальнено в таблиці 1.

Таблиця 1. Фрагмент Балансів (Звітів про фінансовий стан) аграрних підприємств та консолідовані дані на 31.12.2023 р.

Статті балансу в розрізі підприємств групи:	Код рядка	ФГ «Украгро»	ТОВ «АПК Буковина»	ДП «Агрофірма Гвіздівці»	ФГ «Еліта»	ТОВ «АГРО ПОСТУП ПЛЮС»	ТОВ «АГРО-ПОСТУП»	Всього (не консолідовані дані)	Консолідований баланс
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
I. Необоротні активи	1000	-	-	-	-	-	-	-	-
Нематеріальні активи									
первісна вартість	1001	-	-	-	-	-	-	-	-
накопичена амортизація	1002	-	-	-	-	-	-	-	-
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	9 106,0	-	-	-	-	9 106,0	9 106,0
Основні засоби	1010	78 593,0	45 105,0	1 364,1	37 484,0	1 330,6	5 733,5	169 610,2	169 610,2
первісна вартість	1011	105 793,0	52 861,00	1 964,0	46 128,0	1 330,6	6 015,7	214 092,3	214 092,3
знос	1012	27 200,0	7 756,0	599,9	8 644,0	-	282,2	44 482,1	44 482,1
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-	-	-	-	-	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-	-	-	-	-	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-	-	-	-	-	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-	-	-	-	-	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-	-	-	-	-	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-	-	-	-	-	-	-
Гудвіл при консолідації	1055	-	-	-	-	-	-	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-	-	-	-	-	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-	-	-	-	-	-	-
Усього за розділом I	1095	78 593,0	54 211,0	1 364,1	37 484,0	1 330,6	5 733,5	178 716,2	178 716,2

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
II. Оборотні активи	1100								
Запаси		62 809,0	31 647,9	48 033,2	39 058,0	3 623,2	24 764,5	209 935,8	209 935,8
Поточні біологічні активи	1110	13 117,0	1 642,6	4 500,0	2 461,0	436,5	-	22 157,1	22 157,1
Депозити перестрахування	1115	-	-	-	-	-	-	-	-
Векселі одержані	1120	-	-	-	-	-	-	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	73 939,0	35 645,2	7 009,60	45 621,0	4,1	9 533,1	171 752,0	137 914,6
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	-	-	-	-	-	-	-	-
з бюджетом	1135	1,0	2 122,4	253,4	184,0	11,7	69,1	2 641,6	2 641,6
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-	-	-	-	-	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-	-	-	-	-	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	21 003,0	-	103 952,9	42 073,0	13 455,6	9 382,1	189 866,6	189 866,6
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-	-	-	-	-	-	-
Гроші та їх еквіваленти, зокрема	1165	14,0	1 195,9	2,0	451,0	55,8	718,9	2 437,6	2 437,6
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-	-	-	-	-	-	-
Частка перестраховика в страхових резервах	1180	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші оборотні активи	1190	-	-	-	-	-	-	-	-
Усього за розділом II	1195	170 883,0	72 254,0	163 751,1	129 848,0	17 586,9	44 467,7	598 790,7	564 953,3
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200								
Баланс	1300	249 476,0	126 465,0	165 115,2	167 332,0	18 917,50	50 201,20	777 506,9	743 669,5

*сформовано автором самостійно.

У відповідності до Розділу II «Порядок складання консолідованої фінансової звітності», НП(С)БО 1 [11]: фінансова звітність групи, що використовується для підготовки консолідованої фінансової звітності, повинна бути складена за однаковий звітний період та на ту саму дату складання балансу. Окрім того, консолідована звітність формується на основі фінансових звітів усіх підприємств групи з дотриманням єдиної облікової політики щодо однорідних операцій і подій в аналогічних умовах. У разі, якщо окреме підприємство у складі групи дотримується іншої облікової політики, яка відрізняється від загальноприйнятої в консолідованій звітності, у його звіті мають бути внесені відповідні коригування для забезпечення узгодженості [11].

Згідно статті 4, Розділу II, НП(С)БО 1 [11]: при формуванні консолідованої фінансової звітності обов'язковому виключенню підлягають: балансова вартість інвестицій материнської компанії у кожне дочірнє підприємство, а також відповідна частка в їхньому статутному капіталі; усі внутрішньогрупові операції та залишки, що виникли між компаніями в межах однієї групи; нереалізовані прибутки й збитки, що виникли внаслідок внутрішньогрупових операцій.

Для групи аграрних підприємств актуальність процедури консолідації звітності інформації зростає зі зростанням кількості учасників.

В такому контексті саме консолідована фінансова звітність аграрних підприємств виступає невід'ємним елементом відновлення повоєнної економіки України, сприяючи узгодженню інтересів усіх зацікавлених сторін та підвищення рівня інвестиційної привабливості агробізнесу у контексті його сталого розвитку.

До того ж в умовах воєнного стану здійснення процедури реструктуризації аграрних підприємств чинить значний вплив на формування та ефективність функціонування інтегрованих корпоративних структур. Тобто до характерних ознак національної економіки в умовах війни є об'єднання окремих аграрних суб'єктів у консолідовані групи [5].

Фрагмент Консолідованих балансів (Звітів про фінансовий стан) групи вітчизняних аграрних підприємств нами представлено в таблиці 2.

Представлена група аграрних підприємств включає, як Товариства з обмеженою відповідальністю, так й фермерські господарства, а також одне державне підприємство. Формування консолідованої фінансової звітності здійснюється шляхом систематичного додавання відповідних показників звітності компаній групи [5]. Зокрема у табл. 3 нами подано консолідовані дані по групі щодо вартості «Основних засобів та незавершених капітальних інвестицій», а також «Поточної дебіторської заборгованості», які знаходять узагальнення в активі Консолідованого балансу (Звіту про фінансовий стан), у Розділах I «Необоротні активи» та II «Оборотні активи» відповідно.

Метою складання форми №1-к виступає: розрахунок показників, що характеризують фінансовий та майновий стан групи аграрних підприємств; оцінка економічних ресурсів аграрного суб'єкта; перспективне обґрунтування майбутніх потреб у залученні фінансових ресурсів; аналіз змін у майновому потенціалі, за яким група здійснюватиме контроль у майбутньому періоді [16, с. 67].

Друга форма консолідованої фінансової звітності – Консолідований звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід), форма №2-к відіграє не менш важливе значення, для спільного підприємництва у сфері сільського господарства.

пп. 3.36 Розділу III Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності [17] визначено, що у Консолідованому звіті про фінансові результати узагальнюється інформація із системи обліку про сукупну суму чистого фінансового результату та доходу, що належить власникам материнської компанії та неконтрольованої частки.

У таблиці 4 нами подано фрагмент Консолідованих звітів про фінансові результати (Звітів про сукупний дохід), групи досліджуваних вітчизняних аграрних компаній за 2021-2023 рр.

Таблиця 2. Фрагмент Консолідованих балансів (Звітів про фінансовий стан) групи аграрних підприємств за 2021-2023 роки

Актив, тис. грн.	31.12.2022р.	31.12.2023р.	31.12.2021р.	У % до валюти балансу	31.12.2021 до 31.12.2022 рр.	
					тис. грн.	%
Основні засоби, нерухомість та обладнання	174 428,20	178 716,20	177 171,20	29,42%	+2 743	+2%
Нематеріальні активи	1 330,60	-	-	-	-	-
Торгова та інша дебіторська заборгованість	-	-	-	-	-	-
Відкладені податкові активи	-	-	-	-	-	-
Інші необоротні активи	-	-	-	-	-	-
Необоротні активи	175 758,80	178 716,20	177 171,20	29,42%	+1 412	+1%
Запаси	203 155,60	232 092,90	150 588,80	25,00%	-52 567	-26%
Поточна дебіторська заборгованість	332 386,40	327 781,20	269 020,80	44,66%	-63 366	-19%
Поточні податкові активи	6 054,40	2 641,60	4 186,90	0,70%	-	-
Грошові кошти	4 779,20	2 437,60	1 343,20	0,22%	-3 436	-72%
Інші оборотні активи	-	-	-	-	-	-
Оборотні активи	546 375,60	564 953,30	425 139,70	70,58%	-121 236	-22%
Актив балансу	722 134,40	743 669,50	602 310,90	100,00%	-119 824	-17%

Таблиця 3. Консолідовані дані групи аграрних підприємств для Розділу I та II Консолідованого балансу (Звіту про фінансовий стан)

31.12.2022р.	Основні засоби та незавершені капітальні інвестиції	Поточна дебіторська заборгованість
Підприємство	тис. грн.	тис. грн.
ФГ «Украгро»	76 677,00	77 886,00
ТОВ «АПК Буковина»	54 211,00	34 521,80
ДП «Агрофірма Гвіздівці»	1 481,60	82 170,00
ФГ «Еліта»	36 201,00	53 935,00
ТОВ «АГРО ПОСТУП ПЛЮС»	1 330,60	5 256,10
ТОВ «АГРОПОСТУП»	5 857,60	19 608,90
Всього	175 758,80	273 377,80

Таблиця 4. Фрагмент Консолідованого Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) групи аграрних підприємств за 2021-2023 рр.

Наростаючим підсумком	31.12.2022 р.	31.12.2023 р.	31.12.2021 р.	У % до чистого доходу	31.12.2023 до 31.12.2022рр.	
Консолідований Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупні доходи), тис. грн.					тис. грн.	%
Виручка від реалізації продукції	318 104,60	226 377,80	350 702,90	100,00%	-91 727	-29%
Собівартість реалізованої продукції	227 582,00	164 726,20	135 085,30	72,77%	-62 856	-28%
Валовий прибуток/збиток	90 522,60	61 651,60	215 617,60	27,23%	-	-
Адміністративні витрати	-	-	-	-	-	-
Витрати на збут	-	-	-	-	-	-
Інші операційні доходи	4 058,00	7 230,40	1 689,30	3,19%	-	-
Інші операційні витрати	5 118,00	9 081,90	2 584,20	4,01%	-	-
Операційний прибуток/збиток	89 462,60	59 800,10	214 722,70	26,42%	-29 662	-33%
Фінансові доходи	-	-	-	-	-	-
Фінансові витрати	1 460,30	0,00	1 560,00	0,00%	-	-
Результат від участі в капіталі	-	-	-	-	-	-
Інші доходи	-	217,30	-	0,10%	-	-
Інші витрати	11 271,20	9 522,60	7 908,00	4,21%	-	-
Чистий прибуток/збиток від курсових різниць	-	-	-	-	-	-
Прибуток/збиток до оподаткування	76 731,10	50 494,80	205 254,70	22,31%	-26 236	-34%
Податки	1 077,60	647,40	680,00	0,29%	-430	-40%
Чистий прибуток/збиток	75 653,50	49 847,40	204 574,70	22,02%	-25 806	-34%

Структура групи досліджуваних аграрних підприємств за показником «Чистий фінансовий результат» узагальнена нами в таблиці 5.

Помітно, що у структурі групи найбільшу частку за показником чистого фінансового результату займає компанія 1 з питомою вагою майже 50%, а найменшу – компанія 4 з відсотковою участю майже 5% (див. таблицю 5).

Варто зазначити, що підготовка консолідованої фінансової звітності аграрними підприємствами групи, в умовах воєнного стану та прояву євро інтеграційних тенденцій, створює спектр переваг, а саме: сприяє підвищенню інвестиційної привабливості вітчизняного агробізнесу; покращує процеси управління ним, оскільки більш об'єктивно подає фінансові результати діяльності; збільшує ринкову вартість групи аграрних підприємств – зменшуючи інформаційну

непрозорість стосовно дійсного фінансового становища на агроринку, що знову ж таки сприяє збільшенню зацікавленості від інвесторів (в т. ч. закордонних), та відповідно є

поштовхом до зростання конкуренції між аграрними підприємствами забезпечуючи їх сталий розвиток у контексті інтеграції до ЄС [15].

Таблиця 5. Структура групи за показником «Чистий фінансовий результат підприємств групи»

Підприємство	Чистий фінансовий результат підприємств групи, тис. грн.			У % до загального підсумку
	01.01.2022р.	01.01.2023р.	01.07.2021р.	
Компанія 1	25 898,70	23 067,00	70 352,00	46,28%
Компанія 2	4 909,10	1 545,70	3 097,80	3,10%
Компанія 3	11 679,60	8 399,50	60 215,60	16,85%
Компанія 4	21 312,00	2 477,00	46 438,00	4,97%
Компанія 5	58,90	3 918,60	6 091,20	7,86%
ТОВ «АГРОПОСТУП»	11 795,20	10 507,70	18 380,10	21,08%
Всього	75 653,50	49 847,40	204 574,70	100,00%

Висновки та перспективи подальших розвідок

Консолідація фінансової звітності групи аграрних підприємств виступає важливою складовою підвищення їх інвестиційної привабливості, як на рівні вітчизняного агроринку, так й на міжнародній арені аграріїв. Перспективами для вітчизняного агробізнесу повинні стати ефективні програми підтримки сталого розвитку мікро-, малого та середнього бізнесу, зокрема програми фінансової допомоги та кредитування сімейних фермерських господарств розташованих у сільських місцевостях України. Щодо провідних агрохолдингів, то за даними Інформаційно-аналітичної системи «Аграрії разом» [18] вони будуть активно впроваджувати комплексну цифровізацію із використанням технологій ШІ та інновації. За підходами аналітиків галузі, основними напрямками стійкого сталого розвитку аграрних підприємств в умовах воєнного стану та у контексті відновлення національної економіки повинні стати сучасні «екологічні тренди» та «Зелені ініціативи». Вагомий акцент вітчизняним аграріям слід здійснювати на збільшення переробки сільськогосподарської сільськогосподарської продукції, забезпечуючи зростання приросту її доданої вартості та шляхом нарощування обсягів агроекспорту. Напрямок «Екологічне сільське господарство» повинен базуватися на

посиленні уваги до вирощування органічної сільськогосподарської продукції. Відповідно зростання попиту на її види забезпечить поступовий перехід вітчизняних аграрних підприємств на «екологічно чисте вирощування». Напрямок «Зелені ініціативи» повинен реалізовуватися у контексті поглибленого євроінтеграційного курсу України. Зокрема пріоритетом виступає «Зелена угода» ЄС, в міру практичної реалізації якої агросектор України спрямовуватиме зусилля на зменшення викидів парникових газів, поліпшення складу ґрунтів (в тому числі на розмінування та очищення сільськогосподарських угідь від наслідків активних бойових дій), а також збереження довкілля нашої країни в цілому.

Подальші дослідження в рамках окресленої у статті проблематики, будуть зосереджені на детальному та всебічному розкритті шляхів відновлення агросектору після війни у контексті забезпечення продовольчої безпеки, економічної стабільності та поглибленні інтеграційних процесів за напрямом реалізації стратегій входження до міжнародних ланцюгів постачання шляхом різних форм спільного підприємництва. Окрема увага буде відведена практичним аспектам складання та подання Консолідованого звіту про рух грошових коштів, Консолідованого звіту про власний капітал та

Консолідованих приміток до річної фінансової звітності групи аграрних підприємств.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Пріоритети розвитку реального сектора в умовах війни та повоєнного відновлення економіки України: аналіт. доп. / О. В. Собкевич, А. В. Шевченко, В. М. Русан та ін. ; за заг. ред. Я. А. Жаліла. Київ: НІСД, 2024. 104 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2024-02/ad_realsektor-2023.pdf
2. Щербатюк С. Десять угод більш як на 740 млн. дол. США. Журнал Forbes Ukraine. 07 січня 2025 року. URL: <https://surl.li/xjport>
3. Державна служба статистики України: офіційний web-сайт. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Центр екологічних ініціатив «Екодія»: офіційний web-портал. URL: <https://ecoaction.org.ua/>
5. Івченко Л. В., Федорченко О. Є. Консолідована фінансова звітність: основні аспекти. Економіка і суспільство. 2017. Вип. 8. С. 756–761. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/8_ukr/125.pdf
6. Семчук І. В., Мазур В. Г. Удосконалення процесу формування консолідованої фінансової звітності на етапі наступної консолідації звітності. Економіка і суспільство. 2016. Вип. 2. С. 732–737. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/2_ukr/130.pdf
7. Примаченко О. Л., Романенко М. О. Звітність зі сталого розвитку у забезпеченні корпоративної соціальної відповідальності вітчизняних підприємств. Економіка та суспільство. 2024. Вип. 64. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4357>
8. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: указ Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>
9. Пелех У. В., Тенюх З. І., Хоча Н. В. Аналіз методів та організаційних основ складання консолідованої фінансової звітності. Бізнес Інформ. 2021. № 4. С. 168–175. URL: <https://www.researchgate.net/publication/352185998>
10. Semenova S. M. Goodwill measurement in consolidated financial statements. Scientia Fructuosa. 2024. № 2. Р. 158–182. URL: <https://www.researchgate.net/publication/379795182>
11. Загальні вимоги до фінансової звітності : Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 : наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>
12. Консолідована фінансова звітність: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2: наказ Міністерства фінансів України від 27.06.2013 р. № 628. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1223-13#Text>
13. Консолідована фінансова звітність: Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку № 10: постанова РМСБО від 01.01.2013 р. № 929-065. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_065#Text
14. Об'єднання підприємств: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 19: наказ Міністерства фінансів України від 07.07.1999 р. № 163. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0499-99#Text>
15. Пушкіна О. Консолідація фінансової звітності: поняття, переваги та принципи використання. Aktiv Financial Academy. 19 квітня 2024 року. URL: <https://finacademy.net/ua/materials/article/konsolidaciya-finansovoi-otchetnosti>

16. Пантелеєв В. П., Безверхий К. В. Консолідація фінансової звітності: навч. пос. Київ: ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2016. 429 с.
17. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності: наказ Міністерства фінансів України від 28 березня 2013 р. № 433. Дата оновлення: 02.02.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433-201-13#Text>
18. Агропромисловість у 2025 році: виклики, стратегії та прогнози розвитку. ІАС «Аграрії разом». 02 січня 2025 року. URL: <https://agrarii-razom.com.ua/news-agro/agropromislovist-u-2025-roci-vikliki-strategii-ta-prognozi-rozvitku>
19. Голов С. Ф., Голубка Я. В., Костюченко В. М., Чижевська Л. В. Теорії та методи бухгалтерського обліку: підручник. Житомир: Видавничий дім «Бук-Друк», 2024. 444 с.

REFERENCES

1. Sobkevych, O. V., Shevchenko, A. V., Rusan, V. M., et al. (2024). *Development priorities of the real sector under war conditions and post-war economic recovery of Ukraine: Analytical report* (Y. A. Zhalilo, Ed.). Kyiv: National Institute for Strategic Studies. https://niss.gov.ua/sites/default/files/2024-02/ad_realsektor-2023.pdf
2. Shcherbatyuk, S. (2025, January 7). Ten deals worth over USD 740 million. *Forbes Ukraine*. <https://surl.li/xjport>
3. State Statistics Service of Ukraine. (n.d.). *Official website*. <https://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Ecoaction. (n.d.). *Centre for Environmental Initiatives*. <https://ecoaction.org.ua/>
5. Ivchenko, L. V., & Fedorchenko, O. Ye. (2017). Consolidated financial reporting: Key aspects. *Economy and Society*, (8), 756–761. https://economyandsociety.in.ua/journals/8_ukr/125.pdf
6. Semchuk, I. V., & Mazur, V. H. (2016). Improving the process of consolidated financial reporting at the stage of subsequent consolidation. *Economy and Society*, (2), 732–737. https://economyandsociety.in.ua/journals/2_ukr/130.pdf
7. Prymachenko, O. L., & Romanenko, M. O. (2024). Sustainability reporting in ensuring corporate social responsibility of Ukrainian enterprises. *Economy and Society*, (64). <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4357>
8. President of Ukraine. (2019, September 30). *On the Sustainable Development Goals of Ukraine for the period up to 2030* (Decree No. 722/2019). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>
9. Pelekh, U. V., Teniukh, Z. I., & Khocha, N. V. (2021). Analysis of methods and organizational principles of preparing consolidated financial statements. *Business Inform*, (4), 168–175. <https://www.researchgate.net/publication/352185998>
10. Semenova, S. M. (2024). Goodwill measurement in consolidated financial statements. *Scientia Fructuosa*, (2), 158–182. <https://www.researchgate.net/publication/379795182>
11. Ministry of Finance of Ukraine. (2013, February 7). *National Accounting Standard 1 "General Requirements for Financial Reporting"* (Order No. 73). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>
12. Ministry of Finance of Ukraine. (2013, June 27). *National Accounting Standard 2 "Consolidated Financial Statements"* (Order No. 628). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1223-13#Text>

13. International Accounting Standards Board. (2013, January 1). *IAS 10: Consolidated Financial Statements*.
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_065#Text
14. Ministry of Finance of Ukraine. (1999, July 7). *National Accounting Standard 19 "Business Combinations"* (Order No. 163).
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0499-99#Text>
15. Pushkina, O. (2024, April 19). Consolidated financial statements: Concept, advantages and principles of use. *Aktiv Financial Academy*.
<https://finacademy.net/ua/materials/article/konsolidaciya-finansovoi-otchetnosti>
16. Panteleiev, V. P., & Bezverkhyi, K. V. (2016). *Consolidated financial reporting: Textbook*. Kyiv: State Enterprise "Information and Analytical Agency".
17. Ministry of Finance of Ukraine. (2013, March 28). *Methodical recommendations for filling in financial reporting forms* (Order No. 433). Updated: 02.02.2024.
<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13#Text>
18. Agrarii Razom. (2025, January 2). Agro-industrial sector in 2025: Challenges, strategies and development forecasts.
<https://agrarii-razom.com.ua/news-agro/agropromislovist-u-2025-roci-vikliki-strategii-ta-prognozi-rozvitku>
19. Holov, S. F., Holubka, Ya. V., Kostiuhenko, V. M., & Chyzhevska, L. V. (2024). *Theories and methods of accounting: Textbook*. Zhytomyr: Buk-Druk Publishing House.

Yuliya Manachynska, PhD in Economics, Associate Professor, Lecturer, Department of Finance, Accounting and Taxation, Chernivtsi Institute of Trade and Economics of State University of Trade and Economics, Ukraine

Consolidation of group financial statements: practical aspects in the context of sustainable development of agricultural enterprises

Abstract

Introduction. The establishment of joint agricultural entities holds strategic importance under martial law conditions in Ukraine and necessitates an objective consolidation of accounting information on their economic performance within the system of consolidated financial reporting. This approach enhances the investment appeal of agribusinesses on the international stage. Increasing revenue in Ukraine's agricultural sector through the expansion of high value-added agro-product exports lays a solid foundation for ensuring the country's food security. However, small and medium-sized agribusinesses in rural areas, which constitute the majority of Ukraine's agricultural enterprises, face numerous challenges and threats. These include the need for inclusive restoration of agricultural lands due to contamination and landmines, as well as consistent support at both national and international levels to ensure their sustainable and innovative development.

Aim. The purpose of this article is to thoroughly and comprehensively examine the practical aspects of the financial statement consolidation procedure, using a group of Ukrainian agricultural enterprises as a case study, with a focus on sustainable development and post-war economic recovery in Ukraine. The study includes an assessment of the state of the Ukrainian M&A market, including its agricultural segment. It highlights the importance of establishing joint agricultural ventures as a tool for strengthening international cooperation and improving access for small and medium agribusinesses to global agricultural markets by increasing the share of high value-added agricultural products. Special attention is given to objectively evaluating sustainable rural development in the context of Ukraine's European integration efforts.

Methodology. The research methodology incorporates a range of general scientific theoretical methods of cognition: graphical analysis – for evaluating the Ukrainian M&A market using official data from Forbes Ukraine; analogy, abstraction, and formalization – for outlining pathways to sustainable growth for Ukrainian agriculture aimed at post-war economic renewal; tabular representation – for illustrating the consolidation procedure using examples of the Consolidated Balance Sheet (Statement of Financial Position), Form No. 1-k, and Consolidated Income Statement (Statement of Comprehensive Income), Form No. 2-k, for a group of Ukrainian agricultural enterprises; and logical generalization – for formulating conclusions based on the research findings.

Results. The results of the study on the practical aspects of consolidated financial reporting for agricultural enterprise groups are significant for enhancing the investment attractiveness of Ukraine's agricultural sector, supporting sustainable and inclusive rural development, and contributing to the rebuilding of the nation's post-war economy. Key outcomes include: improved operational efficiency of small and medium agribusinesses through cooperative entrepreneurship; expansion of the range of high value-added agricultural products; increased accuracy in aggregating accounting data in consolidated financial reports; and the promotion of sustainable development of agricultural enterprises in the context of Ukraine's EU integration.

Keywords: financial reporting; consolidation; agricultural enterprise; business combination; group, sustainable development; European integration.

Cite as: Manachynska, Y. (2025). Consolidation of group financial statements: Practical aspects in the context of sustainable development of agricultural enterprises. *Economic analysis*, 35 (1), 383-397. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2025.01.383>